

Acil Sağlık Hizmetlerinde Hayvan Isırıkları

Habib Emrah LEYLEK¹

Giriş

İnsanlığın varoluşundan beri hayvanlar ve insanlar fiziksel ve psikolojik olarak etkileşim halindedir. Bu etkileşim çoğu zaman olumlu şekilde gerçekleşmekle birlikte bazen olumsuz şekilde meydana gelmektedir. Hayvanlar; tehdit edildiklerinde, korktuklarında, egemenlikleri tehlikeye düştüğünde, yiyeceklerini-kendilerini-yavrularını korumak istediklerinde ve bazen de bazı medikal problemlere sahip olduklarında (Örneğin kuduz gibi) insanlara zarar verebilmektedirler. Bu zararları insan vücuduna künt darbeler ile yapabilecekleri gibi cilt bütünlüğünü bozabilecek ısırma veya sokma şeklinde de yapabilmektedirler.

Acil Sağlık Hizmetleri pratiğinde bu tip vakalara sıklıkla rastlanılmaktadır. Bir kısmı basit tıbbi müdahaleler gerektirse de önemli bir kısmı acil tıbbi tedavi gerektirebilecek şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kedi, köpek, böcek, yılan, akrep, arı, örümcek, kene, deniz canlıları, yılan ısırıkları günlük yaşamda karşılaşılabilecek ve yaşamı tehdit edecek ölçüde önemli bazı sorunlara yol açabilecek bazı canlı ısırıklarına örnektir. Yine insan ısırıkları da en az hayvan ısırıkları kadar önemli olan bir başka durumdur. İnsanların ağız florasındaki bakteriler ısırıldıkları bölgede hızla enfeksiyona sebep olabilmektedirler.

1. Böcek- Yılan Sokmaları ve Isırıkları

1.1. Böcek ve Yılan Sokmalarına Genel Yaklaşım

1.1.1. Epidemiyoloji ve Genel Bilgiler

Dünyamızda yaklaşık olarak 5 ile 100 milyonun üzerinde türün yaşadığı düşünülmektedir. Bu türlerin yaklaşık olarak 1 milyon kadarını tanımlanabilen böcek türleri oluşturmaktadır. Yine gezegenimizde yaşayan toplam hayvanların yarısına yakınının böcekler olduğu tahmin edilmektedir. Halen tanımlanamamış yüzbinlerce böcek türünün olduğu düşünülmektedir. Yani kaba bir hesapla dünyada insan sayısından trilyonlarca daha fazla böcek mevcuttur (1,2).

Hal böyle olunca ekolojik sistemin en önemli parçalarından olan böceklerin yaşantımızda etkin olması kaçınılmazdır. Isırılma, temas ya da sokma yoluyla insanların günlük yaşantısında böcekler ile temasımız çok yaygındır. Bu şekilde bazı böcek türleri insanlara zarar verebilmektedir. Ülkemizin coğrafi konumu göz önüne alındığında hem böcek türünün çeşitliliğinin fazla olması hem de zamanımızın çoğunu dışarıda geçirmemizden dolayı yaşantımızda böceklerle sıkça karşılaşmaktayız.

¹ Acil Tıp Uzmanı, Bingöl Devlet Hastanesi, doktorhabib@gmail.com

- Isırılma bölgesinde ciddi bir travma ya da kanama söz konusu ise temizleme işlemi hastane ortamında yapılmalıdır. Temiz bir bez ya da gazlı bez yardımıyla doğrudan basınç uygulanarak kanama durdurulmaya çalışılmalıdır.
- Hastane ortamında kuduz ve tetanoz bağışıklaması açısından değerlendirilmelidir (5, 7, 12).

Kaynaklar

1. Aydın G. (2016). Böceklerin Sınıflandırılması (Takım Düzeyinde). Isparta: E-Kitap;
2. Burns B. Insect Bites 2016.
3. Tintinalli JE, Stapczynski JS.(2011). Tintinalli's emergency medicine : a comprehensive study guide. 7th ed. New York: McGraw-Hill
4. Army U. C1, FM 4-25.11 (FM 21-11) NTRP 4-02.1. 1 AFMAN 44-163 (I) MCRP 3-02G First Aid. Department of the Army (US); 2002.
5. Mayo CS. Insect bites and stings: First aid 2015 [Available from: <http://www.mayoclinic.org/first-aid/first-aid-insect-bites/basics/art-20056593>].
6. Olgun N, Ateş S. Isırma ve Sokmalar. In: Aslan FE, Olgun N, editors.(2014).Erişkinlerde Acil Bakım. Ankara: Akademiye Tıp Kitabevi;
7. Moraru GM, Goddard JI. The Goddard Guide to Arthropods of Medical Importance, 7th edition, CRC Press, Boca Raton, FL 2019.
8. Curry SC, Vance MV, Ryan PJ, et al. Envenomation by the scorpion *Centruroides sculpturatus*. J Toxicol Clin Toxicol 1983-1984; 21:417.
9. Kara A. Kene çıkartılması. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. 2008;51: 117-22.
10. Chippaux JP. Snake-bites: appraisal of the global situation. Bull World Health Organ 1998; 76:515.
11. Deniz Hayvanı Isırıkları veya Sokmaları [Available from: <http://tr.healthline.com/health/deniz-hayvani-isiriklari-veya-sokmalari#Overview1>].
12. Saubers N. (2008). The Everything First Aid Book Canada: Adams Media